

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
CETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Predsjednik Weizmann.

(K slavi njegove pedesetgodisnjice).

Balfourova deklaracija. Konferencija Mira. San Remo. Mandat. Ugaono kameenje u istorijskome bivanju židovskoga naroda; obrati preporodne volje u stvaralaštvo činova obnove. I svaka ova etapa, tako jasno obilježena, tako zamašno po svome značenju, vezana je nerazdružno o ime Weizmannovo.

HERZL: to je još, u izvjesnom smislu, romantično doba jednoga pokreta: zanos; plamen, od kojega se tali kora galutskih taloga, što se naslagala na dušu, te je raskidana trzala; pa se odjednom slobodna nevezana vinula u nematerijske visove, u kojima nema trenja ni teže. Da, i to bješe čin, svijetao i golem: unutrašnji čin, koji je omogućavao spoljašnje, što su docnije došli. Koliko nam je lako, vedro, sunčano bilo od toga... Mladi smo bili; sav narod mlad, zbacivši sa leđa dva tisućljeća galuta. Herzl: to su uz to, ali za nas tek u drugom redu, bili planovi, politički i ekonomski, velikoga vođe, koji je predskazivao tok i način ostvarivanja. Prema Herzlu mi smo imali neposredni odnos ljubavi; on se obraćao narodu, budeći ga riječima i svojom vedrom vjerom, koju je usadio u najbolji dio staroga naroda; prometejski nosilac luči skinutih sa nebesa narodnih snova, upaljenih na ognjenom stupu, što no je išao pred narodom kao vođ u Obećanu Zemlju...

WEIZMANN: i on umjetnik, ma da nije pisao literaturu. Biti kovač u kovačnici udesa svoga naroda; užariti masu i kovati je da iskre vrcaju; zagrijati trezvene državnike toliko, te se odlučiše, da stvarno vođe brigu o udesu naroda, koji ne može da stavi na vagu međunarodnih omjera sila ništa drugo nego pet tisuća godina narodnog života, etike i kulture: za to valja biti umjetnik i pjesnik. Jer samo umjetnik umije da stvara iz imponderabilija svijet.

Bilo je to g. 1913., na XI. cijonističkome kongresu u Beču, kad sam ga prvi puta vidio i slušao. Referirao je o osnivanju univerziteta u Jeruzalimu; mirno i stvarno, kako je dolikovalo profesoru univerziteta u Manchesteru. Ali neobično topli ritam zanosa strujao je iz njegova govora u salu. Bilo je, kao da se spuštaju na slušaoce ružičaste magle, u koje tonemo i od kojih bivamo lakši. Govor je bio jasan, nekićen; jedva popraćen retorskim kretnjama; ništa nije podcrtavao; glas se nije dizao i spuštao u umjetnome govorničkome patosu. Čemu to Weizmannu? Ta drhtao je u riječima, jedva primjetno, iskreni patos srca. Zamislite —

tako nam je došaptavala duša tih riječi — zamislite: Univerzitet, kruna kulturnog djela, ognjište kulturne autonomije. Etapa za etapom: najprije mikrobijološki zavod (ta treba tamaniti malariju!) i orijentalistička katedra. Etapa po etapu... a pred nama se — što li smo bili pjesnici! — već kočila zgrada univerziteta, negdje na jednome od jeruzalimskih brda, možda sučelice Bet Hamikdašu...

To je bilo 1913. godine. Danas imamo plan; imamo biblioteku. Ali Univerzitet još nije podignut. Ipak: ne koči li se pred našim očima na Skopusovu brdu?

Rat. Cijonistička organizacija, interteritorijalna, raskinuta, veze pretrgnute. Rovovi i bodljikave žice i židovi topovskih metaka raskinuše čovječanstvo. A mi na svim frontovima, s dubokim bolom u duši: kakovi ćemo se, i hoćemo li se, opet naći; ne će li naš Preporod, jedva uskrsao, rastrgan ležati na bodljikama, preko kojih je čovjek čovjeku slao smrt?

Odjednom nam bi trak svjetla: Balfourova deklaracija. Židovske su se legije borile na Galipolju i u Palestini protiv Turaka, na istoku je stradavao naš narod, a u isto vrijeme odlanu našem očajanju: vlada Njegova Britanskog Veličanstva objavljuje: »A national home for the Jewish people in Palestine«. Tad još nijesmo znali, da je to uspjeh Hajima Weizmanna i Nahuma Sokolova. Tek kasnije smo doznali, da su ta dvojica, čija će se imena spominjati uvijek jedno uz drugo, trgnuli vodstvo ne tek cijonističke organizacije, već udesa židovskog naroda, na se. Oni su zajedno ulazili u palaču konferencije, Mira u Parizu, tad, kad je u njoj još bilo nešto od Wilsonova duha, duha pjesnika, čiji će se snovi ostvarivati u dalekoj jednoj budućnosti. Ondje su tražili pravo na život za svoj narod. Mi smo drhtali uzbuđeni kao i nekoliko puta kasnije: padale su odluke o našoj sudbini.

O tome neću da govorim više na ovom mjestu: sve je to živo i neposredno još u nama. Tek kao da je zastrto maglama, i kao da te magle nijesu uvijek ružičaste...

I kad ovako stoji preda mnom Hajim Weizmann, velik i ponosan, jakih pleći, što su bile kadre da nose goleme odluke, a ipak ostale nesagnute, sa koljenima, koja ni pred kim nijesu klecala, s očima, u kojima je bio plamen i zahtjev: u meni se nadima osjećaj sreće, što sam sin plemena, koje stvara, još iz svoje poniženosti, ovalike muževe.

I ja se pitam: zašto moj narod ne daje sve, što može i što ima, neka bi ovaj umjetnik mogao da stvara iz svega toga našu narodnu domaju? Hoće li doista, da

mu trgovci i nadničari praktičnosti, s onkraj i s ovkraj okeana, organizuju »praktičnu« obnovu Palestine, gdje pored toga i prije svega treba da u svemu, što biva ondje, bude zamah oduševljenog i oduhovljenog ritma kucaja žive krvi naroda?

Dobili smo, kako Lloyd George reče Weizmannu u San Remu, svoj »start«. Halucim su polazili u Palestinu. Weizmann je vidio njihov zanos na djelu i njihovo tiho herojsko pregaranje. Ali vidio je u njihovu oku neizrečeni prijekor, što ih se pušta da pate od nehajstva židovskoga galuta. Weizmann nije govorio o svome, već je pošao sam da skuplja sredstva za obnovu. I valja reći, da je on spasao djelo obnove svojim putom u Ameriku. On, koji nije pravio ustupke mogućnicima, pravio ih je za volju prijekornih očiju haluca...

Iza toga došao je da polaže račun Kongresu. Napadalo ga se. Strjelice principa, dogmi, sasuš se na nj. Nije im se ugibao; nije ni kušao da im ublaži oštricu; nije bio diplomata prema Kongresu; pravio je, kako se kaže, taktičke pogreške. Uzvrćao je strjelice kovačkim kladivom; zamjerio se lijevo i desno. Jer u svoj toj buri Kongresa, on je pred sobom vidio živa haluca i živu Palestinu: život, a ne ideologiju. Pa kad je odgovarao, potresalo je to čovjeka, i uzburkalo nutrinu i napelo živce. Niko se nije mogao oteti spomena njegovih riječi; a nije govorio govorničkim patosom, tek je stankama podcrtavao misli. Glas mu je sordiniran; ne zvoni i ne ori se, ne deklamuje. Ruka mu izrazito popraćuje riječi, govori i sama. U svakoj riječi i svakoj kretnji nervi, suspregnuta strastvenost plemstva rase, umjetnika. Vidi se: pati; pati u svome ponosu i u svojoj golemoj odgovornosti, pati od govora, retorski dobro sastavljenih, punih principa, a nepravednih prema njemu, kome je živi čovjek i živa zemlja svetija od načela, što ih je, jednako radikalno kao sad njegova opozicija, i on nekad naglašavao.

Ne izražava mu se povjerenje jednostavno. Kongres je borben. Ali svi osjećaju i znaju, da nema nikoga, ko bi ga nadomjestio. I on sam to zna, svijesno; on to i kaže (iako ne u plenumu Kongresa). V o d!

Ostaje i ustraje. Za čas mu nervi popuste; ali u drugome času oni se trgoše. Ponosan i snažan stoji pred nama. Lijep ili ne? Niko ne bi znao pravo da kaže. Visok i elegantan, u licu i u očima otmenost velike misaone i stvaralačke duše; lijep po plemenitosti rase, oličene u njemu kao svome predstavniku.

U dna srdaca daju mu svi, svi bez izuzetka, svoje povjerenje; i oni, te su govorili, i oni, te su glasali protiv njega.

Kao vod ostavlja kongres. Da radi; da i dalje bude slugom svoga naroda.

Shvatimo dobro: ne dajmo da se lomi pod bremenom teških briga i odgovornosti.

Jer židovski narod nema još jednoga Hajima Weizmanna.

Aleksandar Licht.

Hanuka.

U međusobnom odnosu naroda nema harmonija, već su i vodje odlučni, borbeni momenti. Mekušni i slabi narodi bivaju uništeni i podjarmljeni, no i u historiji osebujan je, slučaj židovskoga naroda čije su čestice razasute po cijelome svijetu.

Ipak je interesantno, da su ove čestice sačuvala neko centrifugalno vibriranje, neku nostalgiju svojoj staroj domovini. I prolazili su vijekovi, a da ova nostalgija nije poprimila određene forme, dok se nije pojavio na obzorju čovjek makabejskog kova Teodor Herzl, koji je snažnom rukom u menoru židovskog naroda utaknuo prvu luč.

I Židovi su u tmuni galuta prvi puta progledali. Vidjeli su pred sobom cilj, koji se pokriva sa unutarjom čežnjom presadjenom tradicijom u srce naroda, cilj, koji je po veličini svoje zamisli bio vrijedan svake žrtve i samopriježora.

Po Herzlu stvorena cionistička organizacija stvarala je i stvara preduvjete za ostvaranje velikoga narodnoga ideala, pa je ona sa svojim neumornim i uspješnim radom besumnjivo pripalila drugu luč menore. Interesantno je, da je treća luč napaljena po nežidovu, Balfouru, koji je svojom deklaracijom znao pribaviti u Savezu Naroda priznanje legaliteta našim narodnim aspiracijama na narodnu domaju u Palestini.

No sa svim tim uspjesima ostali smo još uvijek u galutu, daleko od ostvarenja naših težnja. Trebalo je naći praktičnoga puta, koji bi židovski živi organizam spajao s palestinskom grudom, koji bi u praksi privadjao idejnu zamisao realnom ostvarenju. Trebalo je sitnog realističkoga rada u samoj Palestini, kako bi se u Palestini stvorili preduvjeti za imigraciju i iz zemlje otaca stvorio rezervoar, koji je kadar, da u sebe primi veći broj imigranata.

I Židovi trgovci i sa zvanjima, nevezanim o zemlju, kojima nitko ne bi pripri-

sao mogućnost, da praktički obave poslove poljodjelstva, dokazali su svijetu, da su u stanju, da se žrtvuju, da na sebe preuzmu dužnosti najtežeg pionirstva, kad se radi o ostvarenju narodnog ideala. Došli su u zemlju halucim i halucot, koji su nesumnjivo stekli pravu, da u menoru židovskog naroda zataknu četvrtu i petu luč.

Mi smo stekli praktički dodir sa zemljom naših otaca, ali će još proći dosta vremena, dok će naša makabejska djelatnost dići do ostvarenja.

I slaveći u svojim domovinama svečanost Hanuke, mora da nam uvijek lebdi pred očima, da menora židovskog naroda još uvijek nije potpuna rasvjettljena i da će trebati mnogo ustrajnog zajedničkoga rada galuta i Palestine, kako bi se makabejskom žilavosti otpočeti rad doveo do ostvarenja.

U tom radu treba da sudjeluje židovstvo cijeloga svijeta bez razlike naziranja na aktuelna pitanja židovstva i ne bi smjelo da bude Židova, koji ne bi dopri-
nio narodni porez za obnovu naše domaje.

Sviječice Hanuke neka uvijek nanovo pročiste srca našega naroda, kako bi bez predrasude, bez skepticizma spoznao važnost velikog doba, u kojem se možda za uvijek odlučuje sudbina židovskog naroda.

Požrtvovnost Makabejaca neka nam služi uzorom i neka u nama učvrsti spoznanju, da se veliki uspjesi naroda ne mogu polučivati bez snažnoga i upornog saradivanja svih narodnih čestica. Zar da djelo, na kojem od četvrt vijeka amo radimo ne bude izvršeno, jer nam je usred rada usfalila ustrajnost i snaga za financijskom žrtvom? Danas, kada je ostvarenje našeg ideala u prvom redu ovisno o mogućnosti skupljanja financijskih sredstava, kad su odstranjene u glavnom sve druge poteškoće, zar da ne smognemo žrtvu, kojom bismo mogli pripaliti daljnju luč menore?

Makabejsko nas doba neka podsjeti na pripravnost, da velikim žrtvama ostvarimo naš san za osvajanjem zemlje naših otaca, a židovska narodna sreća zasjat će tek onda, kad će renesansa našega naroda biti potpuna i kada će na palestinskom tlu potpuno zasvjettiti menora židovskoga naroda.

M. H.

Keren Hajesod.

Mobilizacija Keren Hajesoda u Evropi.
Direktorij Keren Hajesoda u Londonu priposlao nam je slijedeći cirkular, da ga objelodanimo:

Zemaljskim organizacijama Keren Hajesoda u Evropi!

Na upravo održanoj sjednici Akcionog Komiteja, raspravljalo se temeljito o potrebama palestinskog rada kao i o uspjesima i radu K. H. Stvoren je slijedeći zaključak:

»Da se osigura nesmetano i plodonosno provedenje budžeta, kako ga je za Erec Izrael ustanovio kongres, izrazuje A. K. želju, da se u svim zemljama Evrope smjesta provede akcija za K. H. Intenzitet njen mora da bude tolik, da ova akcija osigura pokriće palestinskog budžeta barem za tri mjeseca. U tu svrhu treba u svim zemljama Evrope neminovno mobilizirati sve sile, da se ova akcija smjesta uzmogne provesti.«

Ovaj zaključak stavljamo ovime svim K. H. odborima do znanja, naglašujući svu njegovu ozbiljnost i važnost.

XIII. je cionistički kongres dozvolio za rad u Palestini ukupni budžet u iznosu od 531.000. Od tog spada 397.000 na redovite izdatke, a 134.000 na kredite i investicije. Da se ovaj budžet u okviru rada za Palestinu uzmogne provesti, moraju se dohoci Keren Hajesoda znatno uvećati.

Akcije u prekomorskim zemljama provadja direktorij K. H. i odnosne zemaljske organizacije. Naš apel upravljen je u prvom redu na evropske zemlje. Usprkos teškog gospodarskog položaja u velikom dijelu ovih zemalja, morat će se prihodi K. H. vrlo uvećati, inače će biti zapriječen nesmetani nastavak rada u Palestini. Samo ako će Keren Hajesodu biti moguće, da izvrši, ono, što mu je određeno u budžetu, stvorit će se dovoljno radnih prilika u Palestini, moći će se kulturni i gospodarski rad u dosadanjoj mjeri, nastaviti. Ako mu to ne uspije, doći će do reakcija, koje će ugroziti i politički položaj.

Direktorij Keren Hajesoda pripremao je sve potrebno, da u evropske zemlje odašalje posebne delegate, koji će pomagati kod organizacije rada.

A. D. Gordou:

Pisma iz Palestine.

Četvrto pismo.

III.

Isto je i s našim jezikom. Teško nam je učiti raditi, — a ništa lakše učiti govoriti. Ipak učimo, to nam pokazuje što život, ili makar samo kapljica života znači. Kako vidite, prijatelji, nije mi na pameti da vam stvari ljepše prikažem. Neću da vam pričam, da u Palestini naš jezik živi, da se ovdje samo jevrejski govori. Sržmjerno se govori malo jevrejski, a jezik još nije zapravo živ i prav. A ipak — jezik raste, to je fakat. Ne samo da se u školama jevrejski podučava, ne samo da se skupštine, prikazivanja, referati jevrejski drže, — i u svakidnevnom životu širi se jevrejski sve više, govori se sve više i bolje. A kad čujete da djeca — a te ima ovdje vrlo mnogo, sve više — s majkom

jevrejski govore, i samo jevrejski, jer ne znadu drugoga jezika, ili kad čujete, gdje se djeca na jevrejskom jeziku igraju, draž, svadjaju, — osjećate, rekli vi štogod hoćete, osjećate život. To nije razgovor članova kakvoga društva za širenje jevrejskoga jezika. A k tome smo imali i tako reći borbu zbog jevrejskoga jezika s »Hilfsvereinom«. To je doduše vrlo malo prema borbi živoga naroda za svoj jezik. No glavno je, da je bilo života. Znak, da je našim prijateljima u zemljama galuta bilo vrlo stalo do toga. I ne zaludu.

Ako se čovjek, kako se veli, očituje u stilu, nacija zacijelo u jeziku. Naš jevrejski jezik u Palestini, jasno je ogledalo našega života u Palestini. A u tom ogledalu najjasnije vidimo, kako su velike poteškoće u našem stvaranju, poteškoće što izlaze iz našega vlastitoga ja, iz našega unutarnjega duševnog galuta.

Gore je bilo rečeno, da se rad organizacijski počinje da veže s jezikom. No počeo

tak je težak i tako malen, da se to lakše nagadja, nego osjeća. Dosta je da se veli, te se gotovo i ne opaža, da bi tu morao postojati neki savez. Pa i odakle da i nastane ovaki osjećaj, gdje se tako malo, a ne pretjeruje se, ako se kaže: uopće ne osjeća potreba vlastitoga rada? Ne samo o jednostavnom palestinskom naselju, nego i o duševnom centru može se tako lijepo misliti, govoriti, pisati bez ikakoga židovskog rada, ili s toliko, koliko je potrebno, te obično poduzeće dobije svečani zadah. Glavno je, da Židovi imadu dobru zaradu i mirni život, te se uzmognu baviti torom, znanostju i dobrim djelima. Nije čudo, da se našao ideal, možda još srećniji, da se našao pisac, koji je proročkim okom otkrio, da je Palestina zemlja za turiste, da će se od toga dobro živjeti, to znači jednostavno, da će Palestina biti u neku ruku velik hotel. Nije li to možda dobra zaslužba za židovski narod? Kraj takvih pojmova o tome, što u Palestini tražimo

S druge strane očekujemo, da će K. H. sve svoje sile koncentrirati na rad, te se nadamo potpunom uspjehu njegovih nastojanja.

Direktorij Keren Hajesoda.

IZVJEŠTAJ KEREN HAJESODA.

Amerika. Kako iz New-Yorka javljaju, vijećao je ondjašnji direktorij K. H. o izborima za Keren Hajesod Council Amerike. Zaključeno je, da 200 plaćaca K. H. biraju po jednog zastupnika. Svatko, tko je do kraja juna 1923. uplatio barem 25 dolara ima pravo glasa. Izbori će se vršiti u pojedinim općinama; manje će se sastavljati u jedan izborni okrug. Stalni činovnici, direktorij kao i upravni odbor bit će odsele izabrani po »National Councilu« K. H. Prvom sastanku Councila prisustvovati će i dr. Weizmann.

Nastojanje je, da se dosada potpisane svote uberu. U New-Yorku određena su dva tjedna, u kojima će se svi radnici Keren Hajesoda baviti samo ubiranjem ovih svota.

Keren Hajesod akcija u Bostonu nastavlja se energično. Od fiksiranih 100.000 dolara ubrana je već polovica. Engleska štampa Bostona simpatijom prati uspjehe K. H. akcije. Bostonski »Post« pozivlje u svom uvodnom članku Jevreje, da samooporezovanjem omoguće izgradnju Palestine. Ističe, da ovu izgradnju podupiru svi uvaženi Jevreji svijeta.

Beč. K. H. akcija u Beču, o kojoj smo već izvjestili, energično se nastavlja. Dr. Goldmann održao je nekoliko skupština. Osim toga stavio je svoje sile u službu Keren Hajesoda i Wassermann, direktor njemačke banke u Berlinu. Držao je u užem krugu jevr. finansijera i veleindustrijalaca, a i pred širim auditorijem, nekoliko predavanja o palestinskom problemu. Direktor Wassermann dao je bečkoj K. H. akciji nov jak impuls, pa je u krugovima, koji su dosada stajali postrance, pobudio interesa za palestinski problem.

Palestina. I u Jeruzolimu započeo je rad za K. H. Pristupilo je 100 osoba s 460 funti. Najmanji doprinos iznaša 1 funtu. Odbor K. H. započet će doskora s radom i u ostalim gradovima Palestine.

Wilna. Pod predsjedanjem nadrabina senatora Rubinsteina održan je dogovor K. H.-radenika. Zaključeno je, da se rad oko K. H. provede s najvećom energijom.

Iz izvještaja zastupnika raznih staleža razabralo se, da je raspoloženje za K. H. vrlo povoljno. Moglo bi se sabrati znatne svote, kad bi bilo dovoljno sabirača na raspolaganju. Početak akcije ustanovljen je za 20. novembra.

Specifikacija u oktobru uništilih svota:

1. Sjedinjene Države	£ 8.950
2. Holandija	3.580
3. Čehoslovačka	951
4. Poljska	805
5. Litavska	606
6. Brazilijska	403
7. Engleska	400
8. Tunis	322
9. Austrija	310
10. Bugarska	267
11. Bukovina	200
12. Alzacija	194
13. Besarabija	160
14. Ruski Merkas	160
15. Estlandija	137
16. Letlandija	84
17. Švedska	78
18. Istočna Galicija	53
19. Istočna Indija	50
20. Finska	42
21. Mezopotamija	40
22. Argentina	35
23. Danska	35
24. Jugoslavija	25
25. Transilvanija	15
26. Ostale zemlje	1.364

Ukupno £ 19.359

Ukupna svota, što je unišla do 31. oktobra 1923. iznaša £ 1,095.422.

Iz židovskog i cionističkog svijeta.

50. godišnjica dra. Weizmanna. Predsjednik cionističke organizacije dr. Haim Weizmann slavio je dne 27. novembra svoj 50. rođendan. Taj dan upotrijebit će židovski narod, da iskaže dr. Weizmannu osjećaje zahvalnosti i poštovanja, a naročito cionistička organizacija, čiji je vođa.

Dr. Weizmann rodio se 27. novembra 1873. u malome mjestu kraj Pinska, ali je odrasao i odgojen u Pinsku. Kasnije studirao je kemiju u Njemačkoj, te je u Berlinu bio članom prvoga ruskog cionističkog društva. Nakon svršenih nauka

koje nijesu nikada polazile heder, brže uče jevrejski, i općenito radije govore jevrejski nego muška omladina. Tek ovdje, u životu radnika, počinje se sanjati o vezi života, što se traži, i jevrejskoga jezika. Ovdje se nešto traži, a negdje iz dubine može da se osjeti život. No zasada je još daleki san, dalek, kao život, što se traži. Rad, jezik — to je narod, čovjek. Rad nam je težak, jezik nam je težak, jer je teško, teško stvoriti novoga čovjeka, sebe na novo stvoriti. To je možda najveće što se traži, no i najteže. I zato i nije čudo, da oni što traže ne vide uvijek lako čvrstu vezu između tih triju stvari, čovjeka, rada i jezika, i da ne spoznaju, te je to jedan organski život, pa da škodi svima, cijelome životu, ako se posvećuje jednome, ili dvjema tih elemenata na štetu ostalih.

(Svršit će se).

postao je privatni docent u Genevi a kasnije imenovan je profesorom na univerzitetu u Manchesteru, gdje je predavao do časa, kad ga je njegova politička zadaća prisilila da se preseli u London.

Dr. Weizmann već je rano igrao važnu ulogu u cionističkom pokretu. Bio je vrlo uvažen član demokratske frakcije, koja je stvorena na V. kongresu, a koja je tražila budjenje i negu produktivnih sila naroda. Nakon smrti Herzla igrao je Weizmann veliku ulogu u pokretu. On je naročito zastupao smjer praktičkoga rada u Palestini, a da nikad nije osporavao važnost političkog rada. Njegov program bila je sinteza ovih smjera. Dr. Weizmann bio je gotovo na svim kongresima predsjednik permanentnog odbora, a na bečkom kongresu držao je referat o osnutku židovskog univerziteta. Za vrijeme rata uspjelo mu je da zainteresuje engleske političare za cionistički pokret, a posljedica toga bila je Balfourova deklaracija. Iza toga pošao je u Palestinu kao vođa oficijelno priznate cionističke komisije. Godišnja konferencija u Londonu izabrala ga je predsjednikom cionističke organizacije, a XII. i XIII. kongres potvrdili su taj izbor. Zadnjih godina, nakon što mu je uspjelo ishoditi potvrdu mandata, bavi se namaknućem sredstava za Keren Hajesod. Još je svima u živoj uspomeni njegov prošlogodišnji rad u Americi. Ovih se dana ponovno ukrcao za put u Ameriku, da ondje inicijira ovogodišnju kampanju.

Nathan Straus u Palestini. Prema jednom jerusalimskom telegramu otputovao je 20. oktobra iz New-Yorka Mr. Nathan Straus, da pohodi Palestinu. (Kako je poznato, pohodio je Mr. Straus Palestinu već prije 14 godina, te je tom prilikom osnovao pučku kuhinju, koja je isprva dijelila dnevno 300 obroka, no vremenom se tako razvila, da danas posluje u dva odjelenja, u starom gradu i u Mea Šearim. Siromasi besplatno podijeljuje dnevno oko 2000 obroka. Za rata upravljao je kuhinjom Joint, no od jula 1920. skrbi se za nju opet Mr. Straus. Na grobu Rahelinom kupio je Mr. Straus zemljište, da tamo u jednom vrtu osigura hodočasnici zadnji počin. Nedavno je ponovno potvrdio potrebiti budget sa zamolbom, da se s gradnjom što prije započne.) Kako »Doar Hajom« javlja nije isključeno da će zajedno sa svojim bratom prispjeti i Mr. Oscar Straus, bivši američki poslanik u Turskoj.

U Palestini sprema se doček dostojan ovih gostova.

Times o palestinskoj vladi. U jednom oduljem članku u svojem broju od 14. novembra raspravljala je »Times« i korespondenciji vojvode od Devonshira i Sir Herberta Samuela. Među inim ističe Times, da je zaključak Colonial Office bio jedino mogući. Kao odgovoran regent Palestine, dužna je Engleska, da njome upravlja. To je jedna elementarna obveza, koju je Engleska sebi, palestincima i Evropi dužna da izvrši. Internacionalna je to obveza, koju je Engleska preuzela mandatom. Times nastavlja ovako:

»Nije od potrebe, da se ponovi, da mandat bazira na Balfourovoj deklaraciji od novembra 1917., koja jevrejskom narodu garantira osnutak narodne domaje, no tako da građanska i religiozna prava nejevrejskog dijela pučanstva ne budu po-

— može li da postoji živa, prirodna veza između našega života i rada i jezika. Kakovi novi, zasebni pojmovi, misli, mogu da na tom tlu rastu, kakvi novi duševni poticaji, što traže posebnih sredstava za izričaj? Naprotiv, da vas upoznam životom naših velikih kolonija, vidjeli biste, da li je išta stvoreno u cijelome njihovom životu i stvaranju, što bi imalo novi, jevrejski karakter. Uistinu govore žargon (onaj dio mlade generacije, koji je ostao u zemlji govori nešto jevrejski), jer je cio njihov život neki žargon. To je život, koji se dobro može karakterizirati time, te nije ni ono malo djece kolonista moglo da o sebe veže. Mlada je generacija tako puna toga života, da je od velike česti otišla, da potraži njegove glavne elemente, t. zv. franke, napoleone, dolare, funte, samo, gdje ih lakše stiže — u Ameriku, Afriku, Australiju i t. d.

Više govore jevrejski radnici, a još više radnice. Interesantno jest, da djevojke,

vrijedjena. Engleska vlada kao i High Commissioner učinili su sve, da ovu politiku nepristrano provedu, e bi time uvjerali sve stranke, da je zbilja na ovaj način provodjaju. No Arapi, ili da govorimo u stilu g. kolonijalnog sekretara, najglasniji dijelovi arapskog pučanstva« nisu se o tome dali uvjeriti. Oni sumnjaju, da politika deklaracije i mandata ide za tim, da Jevrejima osigura gospodstvo. U osobitoj mjeri probudjuje njihovu mržnju useljivanje Jevreja, što je napokon i shvatljivo. U svim svojim planovima vlada je nastojala, da odstrani ovu bojazan, a napose time, što je Arapima htjela pružiti mogućnost kontrole nad imigracijom. O fijasiku Legislativ Councila i Advisory Councila već smo izvjestili. Bijela knjiga daje nam službeni protokol o slomu plana glede osnutka jedne Arab Agency. Ovoj su korporaciji bile namijenjene iste privilegije i isti statut, kako ga ima već osnovana Jewish Agency. Jewish Agency ne djeluje štetno po arapske interese, no nepovjerenje s kojim je Arapi promatraju, razumljivo je. U njihovim očima je ona dokaz favorizovanja Jevreja. Ukinuti je, nije bilo moguće, stoga je vlada nastojala, da joj s osnutkom Arab Agency stvori protutežu. Na početku prošlog mjeseca priopćio je High Commissioner ovaj prijedlog arapskim reprezentantima pomnijim i jednostavnim govorom. Rekao je, da Agency ne će biti zakonodavna korporacija, no da će u svim važnijim legilativnim pitanjima biti upitna za savjet. Saopćio im je, da će ih se u svako doba, na njihovu želju rado primiti u Legislativ ili u Advisory Council, no sve su im nade uzaludne, ako bi se nadali, da će se na ustavu išta izmjeniti. Oni, koji očekuju kakovu obavijest u tome smjeru, varaju se«. Svoj članak zaključuje Times riječima, da vlada do drugog zaključka nije mogla a niti smjela doći, jedini je mogao biti taj, da Palestinom upravlja prema obvezama mandata. Times konačno pozivlje vladu, da ostane kod politike, kako ju je ustvrdila u pismu vojvode od Devonshira i u govoru Sir Herbert Samuela. U toj politici ne smije da bude labava, niti smije da pokaže znakove nesigurnosti.

Godišnji izvještaj Economic Boarda za Palestinu. Za 21. novembra bila je sazvana treća glavna skupština Economic Boarda u Londonu. Predsjedao je Sir Alfred Mond. Kako se iz izvještaja razabire, postigao je garancijoni fond, kojeg je board na želju palestinske vlade osnovao, već 2.721 funti. Board nastavit će i ove godine svoju djelatnost kao londonski zastupnik Palestine Corporation limited, Palestine Salt co. i Centralne banke kooperativnih instituta.

Palestinska izložba u Moskvi. Gospodarsko-znanstveni odbor sovjetske Rusije izdao je palestinskoj izložbi u Moskvi slijedeće uvjerenje:

»Ispitna komisija sveruske izložbe potvrđuje ovime, da su izlagači palestinske jevrejske federacije velikom krugu interesenata dali mogućnost, da upoznaju gospodarstvo. **Palestinski je paviljon izazvao veliki interes** i pažnju pohadjača izložbe. Mnoge vrste palestinske vegetacije od velike su važnosti po rusko gospodarstvo. Izbior vrsta priznajemo svrsishodnim, te smo među njima konstatirali **ponajbolje odlike sredozemske flore.** Ekspozitna komisija za sjemenje i selekcije izrazuje palestinskim radničkim organizacijama i

agronomima, koji su izložbom upravljali, zbog toga svoju najdublju harnost.

Ben Gorion priposlao je odboru za radničku Palestinu opširan izvještaj, iz kojeg donášamo slijedeće:

»Naša je izložba ispunila svoju misiju na neočekivan način. Tisuće ljudi iz sviju krugova i staleža pohodili su je. U hrpama dolazili su seljaci u naš paviljon, te su s vidljivim interesom promatrali produkte Palestine. Osobito ih je oduševljala pšenica i plodovi palestinskih kolonija. U krugovima stručnjaka izazvala je ova pšenica pravu senzaciju. Autoriteti ruske znanosti pohodili su nas, i uvjeravali nas, da takove pšenice nema u Rusiji, a ni u ostaloj Evropi. Na moskovskoj gospodarskoj akademiji držala su se predavanja o kvaliteti naših izložbenih produkata. Iz sviju krajeva Rusije došli su profesori i studenti gospodarskih škola, da pogledaju naše produkte. Škole u Moskvi, Petrogradu, Harkovu, Samari itd. zamolile su probe za njihove zbirke.

Što je ova izložba značila za Jevreje, teško je opisati. Bila je to utjeha, nada i ponos. Iz Odese, Petrograda, Kieva, Minska, Harkova došli su Jevreji, da pogledaju ovaj maleni palestinski centar. S velikim zanimanjem informirali su se za kvucot, kooperative i općene radničke organizacije.

Zemaljska konferencija cionista Istočne Galicije. Na 18. i 19. novembra održana je u Lavovu zemaljska konferencija cionista Istočne Galicije. Prisustvovalo je oko 200 delegata. Na ovoj konferenciji istupili su hitahdut iz opće cionističke organizacije. Inženjer Landau referirao je o kooperaciji sviju cion. organizacija zemlje. U svom referatu zahtijevao je uvedenje interfrakcionalnog odbora, koji bi predstavljao radnu zajednicu. Od četiri glavnih govornika govorili su dr. Lesser i dr. Inšler protiv separatističkih tendencija hitahduta, dok su zastupnici hitahduta dr. Melzer i Rosenzweig tražili organizaciju, koja bi obuhvatala sve frakcije. Predlog većine, koji bijaše uperen protiv hitahduta, obrazložen je time, što jedinstvena organizacija može samo u tom slučaju postojati, ako zajedničko vodstvo obuhvaća sva pitanja, koli palestinska, toli i zemaljske politike. Hitahdut pako traže zajednicu samo u pitanjima palestinskim. Većina stvorila je svoj zaključak ponajviše zbog toga, što su sejski zastupnici hitahduta stvorili posebni klub bez znanja egzekutive zem. organizacije. Nakon što je primljena rezolucija inženjera Landaua, za koju su se izjavili i mizrahisti, ostavili su zastupnici hitahdut konferenciju. Ovim činom prestali su se smatrati članovima organizacije. U smislu rezolucije osnovan je odbor, koji bi imao provesti zaključke karlsbadskog kongresa. O zemaljskoj politici referirao je dr. Reich, koji je ponovno izabran predsjednikom egzekutive.

Zemaljska konferencija poljskih cionista. Za 25. i 26. novembra bila je sazvana druga sesija godišnje konferencije poljskih cionista. O momentanom položaju u cionizmu referirao je dr. Grünbaum. (Kako je poznato, prva sesija ove konferencije, koja je zasjedala u julu, bavila se samo aktuelnim kongresnim pitanjima, dok su ostala pitanja odložena ovoj drugoj sesiji).

Iz Palestine.

Otpor protiv arapske egzekutive. Gradjani Ramlea upravili su slijedeće pismo novinama »Merrat el Šork«: Kako smo saznali, predložili su neki članovi šestog arapskog kongresa, da se prestane s plaćanjem poreza. Vlada je mislila, da ovi ljudi govore ispred naroda, pa predmnjevamo, da se strogi način, kako se ubire porez, ima svesti na to. Pošto kongres nije zastupao nas, a niti mi zastupamo mišljenje njegovo, to moramo naglasiti, da se ne slažemo s njegovim prijedlogom glede sabotaže poreza, pa umoljavamo vladu, da svoje mjere udesi prema ekonomskim potrebama zemlje.

Jedan zastupnik provizorne egzekutive umjerene arapske stranke izjavio je dopisniku I. C. B.-a slijedeće:

Namjeravamo da sazovemo kongres, na kojem bi sudjelovali zastupnici sviju gradova zemlje. Prisustvovati će preko stotinu delegata. Za nama stoji veći dio palestinskog pučanstva, a ne, kako kaže Musa paša, samo tri, četiri osobe. **Palestinski Arapi siti su one negativne politike, koja iziskuje samo novaca.** Nsatojat ćemo, da poboljšamo gospodarski i politički položaj zemlje.

Organ ove nove stranke »Merrat el šork« piše u jednom svom uvodnom članku ovo:

»Arapska egzekutiva stupila je u život, kad još nije bilo ni Balfourove deklaracije, ni mandata. A što je učinila za vrijeme svog petnajstogodišnjeg djelovanja? Balfourovu deklaraciju i mandat potvrdili su antanta, Savez Naroda i Sjedinjene Države. Kome je dakle ova egzekutiva donijela koristi, što je dobrog donijela narodu? Bili smo pred rat bogat narod, a ona je uništila naše bogatstvo. Imali smo nezaduženo seljaštvo, sada je siromašno i puno dugova. Povjerali smo ovoj egzekutivi zemlju, u kojoj je cvala trgovina, a danas sva trgovina miruje.

Kongres palestinske arapske nacionalne stranke. Dne 9. novembra održan je u Jeruzalimu kongres palestinske nacionalne arapske stranke. Predsjednikom izabran je poznati šaik al Faruki. S mnogih strana oštro je napadana palestinska arapska egzekutiva. Kongres primio je program, kako su ga ustanovili osnivači stranke.

Donašamo tekst ovog programa, kako ga je objelodanila novoosnovana stranka: »Onaj sloj naroda, koji najviše razumije od politike, predvidja veliku opasnost po narod, kao i gospodarsku i političku tmurnu budućnost. To svjedoči protiv dosadnje negativne politike i tromosti u životnoj borbi. Nova je stranka spoznala, da nacija čeka na osloboditelja. Stoga pozivlje narod, da bira zastupnike, koji će stvoriti stranku i postaviti program. Zbog toga osnovana je ova stranka pod imenom palestinske nacionalne arapske stranke. Njeni su politički ciljevi:

Prvo: Palestina za arapsko pučanstvo mora da ostane arapskom, slobodna od svakog stranog i cionističkog prava i utjecaja, pošto je ova zemlja sastavni dio arapskih zemalja.

Drugo: arapski je jezik služben u Palestini.

Treće: Ne priznaju se Balfourova deklaracija, palestinski ustav, legislativa, Advisory Council, Arab agency i slične ustanove.

Četvrto: stranka zahtijevat će sastav vlastite demokratske vlade, kao i ustav, koji odgovara duhu i željama pučanstva.

Peto: stranka će zahtijevati osnutak reprezentanskog vijeća, kako postoji u svim kulturnim državama. Ovaj council imao bi pravo, da u svim područjima stvara potrebite zakone.

Šesto: stranka će se uvijek boriti za riješenje palestinskog problema; iznijet će tužbe ove zemlje pred cio civilizovani svijet, da izvojsiti simpatije, da propagira istinu i da probudi interes za zamašitost ovakovih tužba koje ćemo iznijeti u svijetlu historije i pravednosti. Svim zakonitim sredstvima vojevat će stranka kod kuće i u strani za interese naroda razboritim i sredjenim načinom predavanjima, brošurama i općom propagandom.

Sedmo: sposobni i prikladni palestinci naći se uposlenja, nikoja se strana sila ne će uzeti u pomoć, izuzev strogo stručnjakih, koje bi bile od potrebe.

Vodje stranke izjavili su, da su voljni saradivati s administracijom zemlje, no samo u slučaju, da ova bude strogo neutralna i da prestane favorizirati Jevreje.

Zahtjev za općinskim izborima u Palestini. Na jednoj ovdjašnjoj skupštini primljena je ova rezolucija: Kako sve općinske uprave u zemlji, a napose uprava grada Jeruzalima, prikraćuju prava jevrejskog pučanstva na nečuven način, jer ne primaju jevrejskih radnika, ne dozvoljavaju uporabe jevrejskog jezika, umanjuju broj jevrejskih činovnika, nadalje zbog toga, što u Jeruzalimu i Tiberiasu Jevreji čine većinu pučanstva, te prema tome i plaćaju većinu poreza, upravlja ova skupština na vladu slijedeću predstavku:

Sadanja su općinska vijeća ustoličena po vojnim oblastima, a i samo civilna vlast, koja je već pred tri godine preuzela upravu, uvidjela je potrebu, da se ova vijeća izmijene s novim, koje bi pučanstvo izabralo. Za ovu izmijenu nestale su sve oficijelna zapreke, pošto je mandat ratificiran, pa s toga pozivljemo vladu a) da u najkraće vrijeme provede izbore za općinska vijeća, b) da do zaključenja izbora poduzme potrebite mjere, kako bi u općinama i Jevreji došli do svog prava. Skupština upozoruje Vaad Leumi, da posveti svoju pažnju uredbi o općinskim izborima, da se ne prikrate prava jevr. pučanstva.

Pobijanje malarije u Palestini. O zdravstvenim opasnostima, koje prijete stanovnicima i useljenicima Palestine, kolaju pretjerana mišljenja, napose što se tiče malarije. Nekoji će nam oficijelni brojevi poslužiti, da ova mišljenja svedemo na pravu mjeru.

O raširenju malarije unutar cjelokupnog pučanstva ne može se kraj sadanjih prilika u zemlji dati iscrpiva statistika. Pouzdana statistika postoji samo za policijske čete, kod kojih se kontroliraju svi liječnički ustanovljeni slučajevi. Kod policijske čete ustanovljeno je za god. 1920. 6.9% malarije. U god. 1921. spao je postotak na 1.9, a u god. 1922. pače na 0.9. Ovdje treba uzeti u obzir, da članovima

policijskih četa nije moguće, da zaobilaze inficirane krajeve, već nasuprot njihovo ih zvanje još više eksponira od ostalih. Konačno još treba napomenuti, da će vladine mjere za pobijanje malarije, kao i nastojanja Hadase, koja radi u istome pravcu, svoj uspjeh tekar kasnije pokazati, tako da se idućih godina može očekivati potpuno istrijebljenje malarije. To je razumljivo, ako se još uzme u obzir, da pojedine kolonije i gradovi ne će čekati na mjere države, već će iz vlastite inicijative pobijati ovo zlo, pogotovo, kad se to može postići jednostavnim mjerama.

Opskrba grada Tiberiasa elektricitetom. Za preokret mnogih palestinskih gradova u držanju spram Ruthenbergovog projekta, značajno je, da n. pr. kod nedavnih pregovora s upravom grada Tiberiasa nije došlo do ikakvih protivština. Kršćansko, koli arapsko pučanstvo pozdravilo je Ruthenbergerov prijedlog glede opskrbe grada s elektrikom velikim oduševljenjem. Cijene struje za rasvjetne svrhe vrlo su niske. Arapski zastupnici gradske uprave izjavili su inženjeru Ruthenbergu, da će mu, u koliko će to biti moguće, rado ići na ruku. Samo će se prije zaključka ugovora posavjetovati s pučanstvom, da izbjegnu kasnijim rekriminacijama, i ako je svima poznato, da su cijene struje vrlo niske. U tu svrhu bilo je predloženo, da se sazove skupština odličnih gradjana i notabla, koja bi imala izraziti svoje mišljenje o ugovoru. Inženjer Ruthenberg pripravio je već sve predradnje za provedenje ovog plana. Na jednom brežuljku imala bi se sagraditi generatorska stanica od 500 konjskih sila. Jednom sisaljkom opskrbljivao bi se grad Tiberias i njegova okolica pitkom vodom. Treba još napomenuti, da je osnutak ove stanice samo provizoran, do provedenja velikog Ruthenbergovog projekta, kojim bi se iskorišćivale vodene snage Jordana. Inženjer Ruthenberg kupio je dosadanje uređaje grada za proizvodbu električne struje. Time prištedjuje gradska uprava godišnje 500 funti. Nakon potpisa ugovora namjerava inženjer Ruthenberg, da se odmah lati posla, tako da bi se projekt mogao dogotoviti za četiri, pet mjeseci.

Elektrifikacija Jafe. Uprava grada Jafe primila je prijedloge inženjera Rutenberga glede elektrifikacije grada. Arapsko pučanstvo uvidjelo je nakon dugog otpora, koliko to donša korist gradu, te je s veseljem pozdravilo dan, kad se Jafa prvi put sjala u električnoj rasvjeti. Bilo je to na 16. novembra.

Zajmovi »Halwahe w' Hisachon«. Na posljednjoj sjednici uprave predujmovne štedionice »Halwahe w' Hisachon« zaključeno je, da se osnuje kvuca članova, koji već posjeduju gradilišta, no potrebuju kredita za gradnju. Svaki bi član ove kvuce imao dobiti zajam od 400 funti uz 6%tno ukamaćenje. Ovoj kvuci mogu se priključiti i oni članovi štedionice, koji još gradilišta ne posjeduju, no nakon podijeljenja zajma moraju smjestiti da ga kupe. Zajam se ima isključivo kamata amortizirati kroz 12 godina. Kvuca brojat će 200 članova.

Sadjenje duhana u Palestini. Kako nam iz Rišonlecijona javljaju, tamošnje su se

duhanske kulture u zadnje dvije godine znatno razvile. Velika su područja zasadjena duhanom, te odbacuju obilne koristi. Duhan prodan je uz dobru cijenu, tako da su mnogi gajitelji uzeli predujam na žetvu iduće zime. Izgledi za budućnost vrlo su povoljni. Na jednoj skupštini sadilaca duhana prikazali su gg. Segal i Meirović u jednom predavanju važnost gajenja duhana. Predložili su, da se pozovu eksperti i agronome stručnjake, koji bi ustanovili sve, što je za razvitak duhanskih nasada potrebno.

Novogradnja jeruzolimske gimnazije. Kako je poznato, kupio je pred godinu dana Narodni Fond gradilište prozvano Jijnjeria, da tamo sagradi zgradu za jeruzolimsku gimnaziju. Kod natjecanja za planove prvu su nagradu dobili arhitekti Bärwald iz Berlina i Kornberg iz Jeruzolima. Gradjevni je odbor zaključio, da gradnju izvede prema detaljiranim nacrtima arhitekta Kornberga. Za sad će se iz pekunijskih razloga izgraditi samo jedan dio zgrade, tako da se škola smjesti uzmogne smjestiti u vlastitu zgradu. Osnovni će kamen biti postavljen početkom hanuke. Zgrada bi imala biti jedna od najljepših u Jeruzolimu.

Izgradnja jevrejske bolnice u Hajfi. Kako »Doar Hajom« javlja, započet će se doskora izgradnjom jevrejske bolnice u Hajfi. Graditi će se na gradilištu, što ga je barunica Rothschild, još pred rat kupila, a leži između naseobina Jehiel i Nahala. Društvo Manhil preuzet će gradnju uz obročnu otplatu troškova. Jedan dio gradjevnih troškova preuzimlje barunica Rothschild, dok će preostali dio podmiriti gradjani Hajfe.

Obligacioni zajam P. L. D. C.-a. Kako nam saopćuju prema P. L. D. C. izdanje 6 postotnih obligacija. Kao jamčevina za ovaj zajam, koji bi imao iznašati 75.000 funti, služe zemljišta i osnovna glavnicna P. L. D. C.-a. Zajam će se upotrijebiti za kupovanje zemljišta i izgradnju kuća u Palestini. Prva serija obligacija iznaša 50.000 dolara, a izdaje se u obligacijama po 10, 50 i 100 dolara. Bonovi se isplaćuju god. 1930. Bonove kao i obligacije prima P. L. D. C. kao platežno sredstvo za kupljena zemljišta, kuće i manja gospodarstva. Kao plaćevno sredstvo primaju se i unutar društva »Mešek«, koje su osnovali privatnici i P. L. D. C.

Portland cement Co. Ltd. u Jafi. Ovo društvo posjeduje kapital od £ 125.000, no osigurano je upotpunjenje na £ 300.000. Društvo je kupilo 3000 dunama zemljišta sedam kilometara istočno od Hajfe. Iz ovog zemljišta dobit će za fabričaciju cementa potrebitu glinu i karbonate. Lokalne sirovine analizirane su u inozemstvu. Rezultat je analize povoljan. Godišnja produkcija cijeni se na 30.000 tona, a eventualno i na 60.000 tona.

Tvornica čokolade Raanan. Upravitelj tvornice čokolade i konfekata Raanan vratio se iz inozemstva u Palestinu. Na svom putovanju nabavio je nove strojeve, tako da će produkcija odsada stajati na najvišem stepenu tehničkog usavršenja. Društvo Raanan uspjelo je, da svoju glavicu poveća za znatan iznos. Sprema se, da uveća svoje uređaje, da tako poveća

produkciju. To čini zbog toga, jer se ustanovilo, da je Palestina povoljno tržište za njene proizvode, a ujedno da bi se i izvoz u susjedne zemlje isplatio.

Export i import Jafe u septembru 1923.

Ukupna količina robe, koja je bila uvežena u septembru u Jafu, iznaša 8240 tona, a vrijednost je £ 172.340. Prema tome se uvoz spram prošlog mjeseca povećao za 95 tona u vrijednosti od £ 2001 manje. Od ukupne uvežene robe došlo je 1515 tona u vrijednosti od £ 42.625 iz Egipta, 1536 tona u vrijednosti od £ 25.006 iz Sirije, 110 tona u vrijednosti od £ 2700 bilo je palestinskog podrijetla, dok je ostatak od 5033 tona u vrijednosti od £ 103.750 pripio iz raznih zemalja.

Izvezlo se 1116 tona u vrijednosti od £ 28.075, dakle spram prošlog mjeseca za 12 tona manje, no vrijednost je izvežene robe za £ 3461 veća. Spram odgovarajućeg mjeseca u prošloj godini izvoz se smanjio za 114 tona.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 28. ov. mj. nakon riješenja tekućih agenada saslušao izvještaj tajnika o njegovom putovanju u Beograd, Pančevo, Vršac i Novisad iz kojega je razabrao, da na žalost neka mjesta nijesu shvatila ozbiljnost situacije, te za Keren Hajesod ne doprinaju u onoj mjeri, koja se može očekivati. Nakon odulje debate Radni je Odbor zaključio, da će se od sad poglavito baviti akcijom za namaknuće sredstava za osnutak jugoslavenske halučke farme u Palestini. Iza toga raspravljalo se o šekelskoj akciji, koju treba valjano pripremiti, kako bi njezin uspjeh bio što povoljniji. Konačno izvješćuje upravitelj Palestinskog ureda, da se prijavilo 40 emigranata s molbom, da im se nabave viza. Od tih su 28 iz Bitolja a 12 iz drugih gradova Jugoslavije.

Savez cionista Jugoslavije upravio je dru. Haimu Weizmannu, predsjedniku svjetske cionističke organizacije, povodom njegove pedesetgodšnjice ovu čestitku:

Gospodinu

Dr. Haimu Weizmannu,

London.

Gospodine predsjedniče!

K Vašem 50. rođenom danu šalje Vam Savezni Odbor Saveza cionista Jugoslavije svoje radosne i srdačne čestitke.

Ovaj nam je dan povodom, da Vam damo uvjerenje o svojoj privrženosti i poštivanju i da Vam obećamo te ćemo svim silama uznastojati, kako bismo Vam olakšali vodstvo djela tačnim ispunjavanjem svojih dužnosti.

Prožeti željom, da židovskome narodu ostane uzdržano Vaše nenadoknadivo vodstvo u istoj neumornoj i neiscrpivoj radnoj snazi kao do sad i da uspije provedenje djela izgradnje, molimo Vas da primite naše odane cijonske pozdrave.

Savez cionista Jugoslavije

Dr. Aleksandar Licht, v. r.

Dr. Alfred Singer, v. r.

Imenovanje vrhovnog rabina. Beogradski rabin g. dr. Isak Alkalaj imenovan je vrhovnim rabinom za Jugoslaviju, te je ovih dana položio u dvoru pri-segu.

Ivan Schön

U ponedjeljak umro je naglom smrću u 65. godini svoga života g. Ivan Schön, član predstojništva zagrebačke bogoštovne općine. Kroz dugi niz godina bio je predstojnik hrama, te je vrlo zdušno i s mnogo ljubavi vršio ovu funkciju. Za vrijeme rata i poslije prevrata razvio je zamašnu djelatnost na karitativnom polju vodeći skrb za židovske ratne izbjeglice. Sprovodu pribivalo je pored brojnog općinstva cjelokupno predstojništvo. Rabin dr. G. Schwarz je u lijepom govoru ocrtao djelovanje pokojnika, a u ime predstojništva oprostio se od pokojnika podpredsjednik općine dr. L. Šik.

Predstojništvo bogoštovne općine izdalo je ovu osmrtnicu:

Predstojnik našeg hrama gospodin

Ivan Schön

preminuo je u ponedjeljak poslije podne u svojoj 65. godini.

Tradicijama naše vjere iskreno odan, uvijek je nastojao, da doprinese lijepom harmoničkom bogoslužju.

Nezaboravan biti će njegov rad za siromahe i oskudne, kao i njegov zamjerni dar organizacije u svim granama našega dobročinstva.

Na počastnom grobu, koji mu posvećujemo kao mali odušak naše zahvalnosti, tužuje cijela naša općina.

Njegovu smrt čute svi žalosno, koji imaju smisla sa židovstvo i njegove institucije.

Sprovod biti će u srijedu u 3 sata poslije podne sa mrtvačnice na Mirogoju.

Zagreb, 27. studena 1923. 19. kisleva 5684.

Predstojništvo izraelitske bogoštovne općine.

Izvanredna glavna skupština »Židovskog narodnog društva« u Zagrebu. U nedjelju, dne 25. o. mj. održana je izvanredna skupština »Židovskog narodnog društva« u prostorijama židovske bogoštovne općine. Predsjednik g. dr. Hugo Kon pozdravlja brojne prisutne članove te izvješćuje o dosadašnjem radu društva. Ističe da društvo nakon lijepog početnog rada doskora moralo uslijed nedostatka prostorija obustaviti djelovanje. Drži, da su se sad prilike na bolje promijenile i da će se moći uspješno raditi. U debati u oduljeni govoru Lav Stern razlaže potrebu i mogućnosti rada, a dr. Licht program rada, koji je vrlo obilan. Nakon podijeljenja apsolutorija izabran je ovaj odbor: predsjednik Julio König, potpredsjednici: dr. D. Zwieback i Eugen Berl, tajnici: dr. Pavao Neuberger i arhit. Lorber, blagajnici: Baruh Feld i Josip Cohen, knjižničari: prof. Semnić, Ž. N. F. komisija: Klara Barmaper, Izrael Mevorah i mag. O. Rosenfeld, odbornici: dr. Rikard Bauer, dr. F. A. Bruck, dr. David Fuhrmann, Ivo Hochsinger, Cezar Gaon, Herlinger Djuro, David Goldberger, Hoffmann

Julijo, Diana Romano, dr. Benno Stein, Zlatko Rosenberg, Ljudevit Lion, Ferdo Schwarz, Silberschein Aleksandar i Schneller Šandor. U nadzorni odbor: dr. Gustav Kraus i Josip Kraus. Nakon prihvata listine dr. Kon sa željom da djelovanje novoga odbora bude uspješno završuje ovu skupštinu.

Večer jevrijskih pjesama u Sarajevu.

U subotu dne 10. o. m. priredilo je Židovsko pjevačko društvo Lira večer jevrijskih pjesama uz sudjelovanje tenorista M. B. Rikova i gdje Štefe Alkalay i g. Adolfa Wienera. Nakon lijepoga govora predsjednika »Lira« g. Maestra otpjevao je g. Rikov niz židovskih pjesama uz pratnju gdje Alkalay i g. Wienera. Večer je vrlo uspješna i bezuvjetno je postigla svoju svrhu, te pobudila interes za židovsku pjesmu i postoji nada, da će se ovakove večeri češće priredjivati.

Osnutak teškoatletske sekcije Makabija u Zagrebu.

Saznajemo, da se je dne 30. ovog mjeseca u krilu zagrebačkog Makabija, osnovala teškoatletska sekcija, u koju su pored lijepog broja članova ustupili i nekoliko poznatih i vrsnih atleta. Pročelnikom izabran je potpredsjednik teškoatletskog saveza g. Dragutin Rotschild, a referentom g. Eugen Berger, prokurista Jugofarmacije d. d. u Zagrebu, koji će kao poznati stručnjak imati i tehničko vodstvo sekcije. Nadamo se, da ćemo o ovoj sekciji doskora i više čuti.

Hanuka akademija Makabija u Zagrebu.

U nedjelju dne 2. decembra priređuje Gombalačko i športsko društvo »Makabi« Hanuka akademiju u prostorijama Sokola (Wilsonov trg) s ovim programom: 1. dio Mimohod, 2. Palenje svijećica, 3. Svećano slovo predsjednika, 4. Skupinske proste vježbe muške djece, 5. Igre: a) djeca i naraštaj ženski; b) muška djeca; c) muški naraštaj, 6. Proste vježbe: naraštaj ženski i članice, 7. Simultane ruče — prednjački zbor. — II. dio: 8. Sistem Proschek — muško članstvo, 9. Skupinske proste vježbe: naraštaj muški, 10. Mačevanje članova, 11. Devetka članice, 12. Devetka naraštaj muški.

Josipa Sonnenfeld, rođena Adler

Zoltan Sonnenfeld

vjenčani.

Vinkovci, mjeseca novembra 1923.

Našim pretplatnicima!

Molimo sve naše pretplatnike, koji su u zaostatku s pretplatom, da nam čim prije namire istu, jer su potrebe lista velike. Mi do sad nismo povisili cijenu lista, a i ne mislimo to učiniti, jer nam je stalo do toga da svaka židovska kuća uzmogne držati bar jedan židovski list.

Da uzmognemo udovoljiti našim obvezama potrebno je da svi pretplatnici odmah namire zaostalu pretplatu, a prijatelje našega lista molimo, da nam nadju novih pretplatnika.

Novac šalje se na: UPRAVU „ŽIDOVA“ Zagreb, Ilica 31.

UPRAVA „ŽIDOVA“.

Iz Saveza Žid. Oml. Udruž. kralj. SHS. (Ilica 31-III.)

Omladinski Savez nas moli da objelodanimo slijedeća obavještenja:

Uputa za iskaznice i saveznu članarinu.

1. Iskaznice šalju se onim udruženjima i povjerenicima, koji su poslali ispunjene pristupnice.

2. Prva stranica sadrži saveznu iskaznicu, druga iskaznicu udruženja, treća članarinu udruženja (udruženja koja nemaju upisnine, trebaju tu rubriku pročitati), četvrta je za potvrdu savezne članarine i šekela.

3. Blagajnik ima voditi popis članova sa brojem iskaznice.

4. Članarinu upisuje blagajnik u iskaznicu tek onda kad je već njemu uplaćena. Rubrika za šekel ostaje prazna dok ne dođe šekel 5684.

5. Kad blagajnik šalje R. O. saveznu članarinu ima navesti točno brojeve iskaznica onih za koje je članarina uplaćena.

6. Ako netko tokom godine pronijeni svoje obitavalište i organizuje se u drugom saveznom udruženju, ima poslati R. O. (org. ref.) svoju iskaznicu, te će mu se preko udruženja dostaviti druga.

SAZIV SAVEZNOG VIJEĆA.

Radni Odbor sazivlje za 24. i 25. decembra 1923.

izvanredno savezno vijeće u Brodu n/S.

sa ovim dnevnim redom:

24. poslije podne 1. Otvorenje i pozdrav predsjednika.

2. Izvještaj referenata sa diskusijom.

a) tajništvo,

b) organizacioni referat sa ref. za Vojskočinu,

c) kulturni referat,

d) odgojni referat,

e) financije,

f) sportski referat,

g) »Gideon« »Haaviv«.

3. Komisije.

25. prije podne 4. komisije.

poslije podne 5. Izvještaji i prijedlozi.

6. Eventualije.

Za Radni Odbor

Oto Rechnitzer, v. r., predsjednik.

Egon Goldner, v. r., tajnik.

Udruženje židovske omladine »Degel-Jehuda« u Bjelovaru. Na 18. ovog mjeseca konstituisalo se ovo udruženje, koje se smatralo prekom potrebom za ovaj grad i tako brojnom omladinom. Pristupilo je odmah oko 50 aktivnih članova, izuzevši srednjoškolce, koji još za sada ne mogu biti aktivnim članovima, jer su vezani o školske propise.

Izabran je slijedeći upravni odbor:

Predsjednik: Haim Montilja, potpredsjednik: Ivo Baut, tajnik I. Joze Weber, tajnik II. Bella Stern, blagajnik i povjerenik Keren Kajemeta Jos. Hetmann, kulturni referent: Ing. Zurel Spiller, uzgojni: Zdenko Hirsch, sportski: Dane Weiller, glazbeni: Oskar Hirschl, odbornicima: Milan Pollak, Dragutin Grünhut i Irena Weiss.

Društvena adresa jest: Bella Stern za Degel-Jehuda, Bjelovar, pa buduću da

udruženje želi da stupi u što tješnju vezu s ostalim, to moli da se svi dopisi šalju na ovaj naslov.

J. W.

Umjetnost.

WOLFSOHN OV KONCERAT.

Dajte nam hljeba u živa usta.

Dajte nam pjesmu u živo srce.

Prošlu subotu slavila je židovska pučka pjesma slavije. Ona je progovorila u Zagrebu po prvi puta širokoj masi, u »zvaničnoj formi«. Recimo tako. Jer si mnogi jedva uzimlje toliko truda, da od sebe upozna ono, o čemu tek po pričanju nešto znade. Masa želi, da joj se sve donese gotovo, pripravljeno, a tek se onda u njoj budi interes. Tako su mnogi, koji su u subotu slušali židovsku pjesmu uvidjeli, da u židovskoj pjesmi leži neopisiva ljepota, dubina i vrijednost. Židovska je pučka pjesma dragocjenost, čiju vrijednost mi za sada niti procijeniti ne možemo; mi ju tek ljubimo, štujemo i osjećamo, da nam je srcu prirasla da nam je mila, kao što je dijete priraslo majčinom srcu. Naše je dijete lijepo, puno plemenitih svojstava i iskrenosti. Ono nas znade na čas razveseliti, onda nam opet ulijeva tugu i brigu u dušu, da nas čas kasnije opet ugrije svojim toplim zrakama. Može li majka gdje drugdje da izjada svoje bolno srce, nego kraj koljevke ljubljenog djeteta? To su uspavanke nježne i poetične, kako ih može tek majčino srce da stvara. A ona vojnička pjesma o tegobama vojničkog života i svim njegovim strahotama, koje su se usjekle duboko u pamćenje naroda, zar ona ne dira svojim iskreno pročišćenim jadom?

U novijoj se pučkoj pjesmi odražuje čitav život židovskog naroda. Sva tuga njegove duše zbori iz tugaljivih tema njegovih pjesama. Ako se promisli, da ta pučka pjesma nastaje u sparnoj uskoj radionici, gdje manjka zrak i svjetlo, nadalje, da ove pjesme pjevaju najsiromašniji židovski slojevi, koji stradavaju ne samo pod zakonskim već i ekonomskim pritiskom, — onda učimo razumjevati, odakle ta duboka bol u njima. Ako je po Spencerovoj definiciji pjevanje idealizovani krik, onda je židovska pjesma krik umorne, i mučene duše.

Wolfsohnov koncert donio nam je židovsku pučku pjesmu u novom, gradskom ruhu. Do sada slušali smo tek pjevanu pučku pjesmu, dočim je Wolfsohn predavao svoje obradbe na klaviru. Prije muzikalnog dijela čitao je g. dr. Lujo Weismann Wolfsohnovo predavanje. Predavač govori o tome, kako se kod svake nacionalne muzike nailazi na elemente, koji karakterizuju bit ili jezik toga naroda. Kao primjere ilustrira njemačku, poljsku, rusku, mađarsku (itd.) muziku. Na sličan odnos nailazimo u židovskoj pučkoj pjesmi. Židovski narod, koji su kroz stoljeća mučili najrazličitijim progonstvima, reagirao je na sve to najčešće uzdasima. Ti uzdisaji, koji su također veoma različiti, češće podaju karakter cijeloj pjesmi. Židov pjeva svoje pjesme »suzom« i »jecanjem«, koje se kod uporabe odražuje u t. zv. triljcima nad povećanom sekundom.

Pjeva li Židov svatovsku pjesmu, tada započinje redovito pucketanjem jezika i katkada udaranjem dlana o dlan. Običaj

židovski, da besprimjerno maze djecu, njihova imena, čak i predmete, dolazi i u pjesmi do izražaja. Češće se čuje, da Židov nakon svršetka svih kitica pjesma nastavlja i ukrašuje jednostavnim slogovima. (Na pr. tidel-lidel-lidel-lei). Predavač nadalje navadja neke naglaske, koji su u pučkoj pjesmi karakteristični, a dolaze od stonovitih markantnih riječi. Konačno tumači predavač, da većina židovskih pučkih pjesama svršava na dominantni, dakle nesavršeno, u vječnom očekivanju nečega tajnstveno velikoga.

U muzičkom dijelu te večeri odsvirao je prof. Wolfsohn osam svojih parafraza starožidovskih pučkih pjesama i svoju »Židovsku rapsodiju«. Wolfsohnove su parafraze briljantno sastavljene kompozicije, koje obiluju svim sredstvima klavirske umjetnosti. Možda je to ujedno manjak njihov. Pjesma traži pjevanje, glas, te gubi od svog čara, ako ju se prenaša na klavir. Time dakako nije rečeno, da se pjesma u toj formi ne bi mogla prikazati. Wolfsohnu uspelo je, da svoje prekrasne teme iznese plastično i prema karakteru teksta. Mjestimice je pianista Wolfsohn nadjačao kompozitora Wolfsohna i tako se dogodilo, da u pojedinim mjestima izbija suviše želja, da se istakne pianistička tehnika. Ne i to je potrebno, da u one tugaljive teme unidje po nešto života. Pa kako se ni najljepšoj ženi ne može da zamjeri, ako se redi, tako je i glasoviraču oprostivo, ako svoje teme isključuje pianističkim manirama.

U cjelosti odaju Wolfsohnove obradbe inteligentnog muzičara. Već samo njegovo nastojanje, da stvori židovsku koncertnu muziku, zaslužuje ne samo priznanje, već i hvalu i udivljenje. Wolfsohn je do sada jedini, koji je otvorio židovskoj pučkoj klavirnoj muzici put u koncertnu dvoranu. Parafraze te imale su u svim gradovima uspjeh i naišle su na neograničeno priznanje. (Mi smo na ovom mjestu nedavno iznijeli nekoliko sudova o tim parafrazama.) I mi, koji smo imali prilike, da čujemo interpretaciju od samoga autora, divili smo se krasoti židovske pjesme, osjećali smo blaženo čuvstvo, da je toliko narodnog blaga naša svojina. Za Wolfsohna pak čutimo duboko štovanje i hvalu, jer nam je darovao veće, koje će nam ostati u neizbrisivoj uspomeni. Iz te večeri crpsti ćemo pouzdanje, da će židovskoj pučkoj pjesmi svanuti doskora bolji dani. Treba tek, da radimo oko nje, kako je Wolfsohn radio, a za ovo nam ne manjka ni snage, ni volje ni sposobnosti.

Vanjski uspjeh koncerta bijaše velik. Napunjena velika i mala dvorana glazbenog zavoda odobrvala je umjetniku iskreno. »Makabi« predao je Wolfsohnu lovor cijenac.

hh.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KLUČNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

Adrese za dopise: Zagreb, Mica 31., III. kat.
 Brodavno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
 i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
 na Centralnu eskomptnu i mjenjačku banku d.
 u Zagreb, na račun Z. N. F. s naznakom svrha.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. svet. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leIsrael) za Jugoslaviju

ŽIDOVII! DARUJTE OBILATO NA HANUKU ZA KEREN KAJEMET LEJISRAEL!

Iskaz darova broj 25. od 14. do 27. novembra 1923.

OPĆI DAROVI

Zagreb: Berta Engel 20.—
 Split: Prig. posjeta u grobište Giulio Montija 10.—, Prig. Brit Mila sina Moise S. Papo daruju u sali »Jarden« Isak Hajon 10.—, Lelio Hajon 20.—, Markus Finci 30.—, 70.—
 Bjelovar: U kući dra. H. Gottlieba 40.—
 Varaždin: Nadalje kod pogreba udove Blass iz Barbare: Emil Blass 5.—, Julius Blass 5.—, Marko Blass 2.50, Klein Hermína 5.—, Kamenić Julius 2.50, Stern Josip 2.50; kod pogreba Jakoba Sommer: Hermann Herzer 2.50; kod pogreba Franjo Hary: Viktor Dajić 6.25 31.25
 161.25

SAMOOOPERIZIVANJE

Bjelovar: Josip Pfeiffer 9.—, Vilim Lauš 9.—, Albi Steiner 5.—, Prof. R. Šaj 10.—, 33.—

ŠKRABICE

Zenica: Artur Kraus 306.—, Samuel Trinki 100.—, Rifka Altarac 5.50, Atlas Mario 20.—, Atlas Salamon 19.—, Abinum Mazalta 14.—, Drasinover Eduard 54.25, Herman Liebling 20.—, Levi Samuel 10.—, Levi H. Samuel 8.—, ud. Levi Cili 10.50, Juda Montilja 45.50, Levi Simha 2.25, Montilja Samuel 5.—, Ozmo Elias 5.—, Pinto Benjamin 5.25, Papo Samuel 30.—, Oto Pitković 4.—, Jozefina Schönwald 62.—, Moric Salom 10.—, Ješua Salom 5.—, Zadik Salom 10.—, Triski Rafael S. 10.—, Rafael I. Triski 12.50, Rifka Triski 10.—, Sal. Triski 25.—, Oto Weiss 57.25, Desider Wolkenstein 5.50, Žid. nac. društvo 41.75, Hram 33.—, 946.25

Split: Isak Hajon 133.—, Markus Finci 11.50, Morpurgo 12.50, Morisijo D. Papo 11.50, David Diker 41.25, D. Levi 11.50, Haim Kabiljo 16.50, Albert Finci 12.—, Leon Z. Altarac 20.75, Julius Broper 30.—, 300.50

Din. 1246.75

MASLINE

Zagreb: Gabor: Levi iz Beča u vrt pok. Luje Hermann 17 masl. 1000.—

DAROVI ZEMLJE

Goulet haaroo akcija

Zagreb: Stela Neufeld u znak zahvalnosti dru. Steinu 100.—, Žiga Strauss 100.—, Kućno sijelo Erna i Hinka Stern 90.—, Povodom smrti Erne Neuer, Sarajevo Dr. Alfred Singer i supruga 100, 390.—

Križevci: Vladko Hirschl na ime svoje zaručnice Mele Pollak 100.—, Prig. Brit Mila u kući Ferdo Kern, Virje 105.—, 205.—

Travnik: Po 20.—: Estera Papo, Sara Abinum, Konforte M. Sara, Ertera M. Altarac, Sara I. Konforti, Tilda Salom, po 16 din.: Rahela Kantan, Jeti Schneetrepel, po 15.— Din.: Blanka Konforti, po 12.— din.: Flora Salom, Bukica Montiljo, Vida Löwy, Majka Salom, Rifka Atlas, Rahela Konforti, po 10.— Din.: Rifka Finci, Rahela Atlas, Sara Salom, Hana Altarac, Sara Atlas, Flora Pinto, Smiha Kalderon, po 8.— Din.: Gracia Salom, Toni Weiser, Blanka Salom, Hana Salom, Luna Atlas, Maria Rosenzweig, Klara Pinto, Berta Spiegel, Flora Abinum, po 6.— Din.: Luna Konforti, po 4 Din.: Ertera Alkalay, Dona Altarac, Flora Kalderon, Bohora Altarac, Klara Maestro, Sofia Fischbach 411.—
 1006.—

TORA DAROVI

Split: Isak Hajon 20.—, Markus Finci 50.—, Jakov R. Altarac 25.—, Julius Broner 100.—, Viktor M. Altarac, David Dicker 50.—, Lelio Hajon 20.—, Isak Gaon 20.—, Izrael L. Altarac 10.—, Zlatko Neumann 100.—, Ing. V. Morpurgo 10.—, 505.—

Varaždin: Dragoner Jakob 5.—, Perl Aleksander 2.50, Gostl Vjek., Krapina 7.50, Meider Artur 25.—, Weissfeld Hugo 25.—, Pollak Laci 1.—, Stern Milan 1.—, Eisenstädter Feliks 2.50, Hauser Jul., Oostrava 20.—, Blumschein: Vladimir 5.—, Spitzer Samuel 25.—, Blass Emil 17.50, Dr. Blau Hinko 17.50, Deutsch Alfred 20.—, Stern Alfred 7.50, Buchwald Erno 2.50, Eisenstädter Feliks 5.—, Gold Marko 5.—, Bluhweiss Rudolf 1.25, Pollak Ladisl. 2.50, Sparing Valter 2.50, Schlesinger D. 1.—, Takacs Eugen 2.50, Bergstein Milan 10.—, Bergstein Rudolf 10.—, Bergstein Samuel 10.—, Dr. Glück Julio 2.50, Moses David

5.—, Sonnenschein Ljud. 12.50, Sonnenschein Ignac 30.—, Marić Oskar 25.—, Mitzky Geza 15.—, Stern Arnold 25.—, Stern Dragutin 5.—, Stern Lavo-slav 15.—, Fritzhand Makao 5.—, Dr. Glück Julio 2.50, Kende Robert 1.25, Leitner Adolf 7.50, Pollak G. Graz 10.—, Schreiber Emanuel 7.50, Schwartz Samuel 12.50, Berger Teodor 20.—, Eisenstädter Feliks 2.50, Stern oosp 2.50, Strauss Žiga 2.50, Blühweiss Rudolf 1.25, Grünwald Ljudevít 1.25, Herzer Hermann 7.50 448.—
 953.—

OBNOVA PALESTINE

Bijeljina: Prigodom »Fadas« kod prof. S. Kalderon daruju: Jakov Semo 10.—, Anica Papo 10.—, Juži Papo 10.—, Levi Hajon 20.—, Isak Alkalay 20.—, Zadik Baruh jun. 25.—, Isak Papo 25.—, Hajim J. Papo 25.—, Izrael Alkalay 25.—, 230.—

DAROVNA KNJIGA

Bjelovar: Prigodom svadbene svečanosti Pol-lak—Beck daruju: Jaques Pollak 50.—, Oto Pol-lak 30.—, Vilim Lauš 30.—, Lav. Beck 20.—, Dane Belj Marković 20.—, Ign. Rosenberg 20.—, Šandor Beck 20.—, Mikša Nobel 10.—, Deutsch 10.—, Karlo Schulhof 10.—, Josa Revellant 10.—, N. U. 10.—, Marko Rosenberg 10.—, Jakob Beck 16.—, 260.—

PREGLED

Is Hrvatske, Slavonije i Dalmacije Din. 3643.75
 Is Beče 1166.25
 Ukupno 4780.—
 Od 1. januara do 27. novembra unišlo sveu-kupno Din. 551.143.10

PAULA ŠORŠ
 i
 JAQUES KAPPON
 zaručeni
 Šamac Zagreb

Prava
„ERENYI“-DIANA
 francuska vinovica - najbolji kućni lijek
 za njegu kože, usta, zuba, protiv reumatizmu
 Cijena male boce Din. 6
 srednje „ „ 16
 „ „ „ 32
 Gener. zastupstvo za Jugoslavija
JUGOPHARMACIJA D. D.
 (Diana-odilo)
 Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31
 Zastitni znak
 Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijedni-palova.rta

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
 željezne robe
Ferdo Hirschl k. d.
 Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
 Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4
 Preporuča svoje bogato skladište že-ljezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređjaja, te sve vrste građevnih potrebština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

„SIDRO“
 d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB
 Vlaška ulica broj 40.
 Telefon br. 69 i 21-30.
 Šipkasto željezo — Obručno željezo —
 Nosioći — U-nosioći — Trajno
 žarne peći — Lijevane peći — Limene
 peći — Lijevani štednjaci — Limeni
 štednjaci — Dimne cijevi — Emajlo-
 vano posudje.

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Na veliko!

Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, i.d.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Domaćice

tražite kod Vašeg trgovca
samo najbolje belgijsko

Plavilo

za rublje

Zaštitni znak sa znakom „Deva“

Glavno skladište za Jugoslaviju:

„Patria“

zadruga za kemijske
potrepštine, Zagreb,
Preradovićeve ul. 12
: Telefon broj 16-91 :

Tko oglašuje - taj napreduje!

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

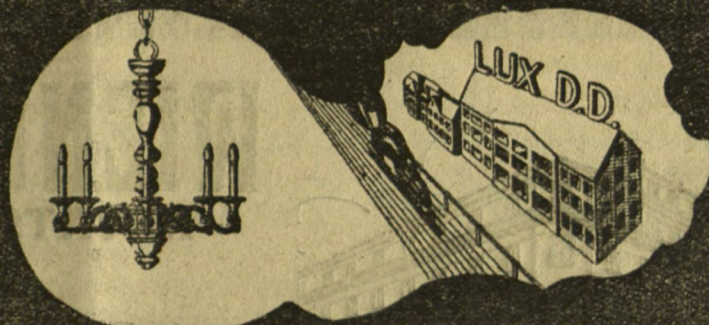
SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

TVORNICA BRONZ LUSTERA

LUX D.D. KOTURAŠKA 9.

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

MANUFAKTURA

Robni odio Centralne banke d. d.
ZAGREB, Strossmayerova ulica 2.

MAKSO BOROVIC

Brzjavlj: MABOR

Telefon: 11-31

Jedino najveće specijalno skladište kratke
nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Uilmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Leipziger Stahlfederfabrik HERM. MÜLLER A. G. LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“ veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon 17-95.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo „MERKUR“ veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“ veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon broj 17-95.

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovićeva ulica broj 15
Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
engleski — talijanski

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU
Kukovićeva ulica 30 - **ZAGREB** - Telefon broj 27-95
Kozmetički odio „ESA”

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE
RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE,
ODIX VODA, ODIX PASTA, ODIX PRA-
ŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI, „ESA”
OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA,
„ESA” CREAM (BEZMASNA), „ESA”
GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadža jedinu najbolju te domaću

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)
Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama

KROJAČKA DVORANA

za **GOSPODU**

HINKO GRAF

Zagreb Bevilaviceva
br. 4.

CIJENE UMJERENE • IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
štofova

WIENER BANK-VEREIN

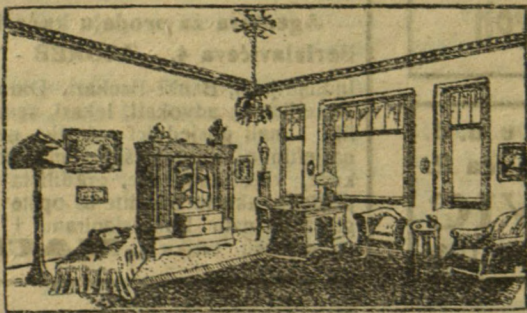
HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Jurišićeva ulica broj 22.

Brzjavni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

Prva osječka
TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.
Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, **ZAGREB** Gajeva 12.

POKUĆTVO

Sve vrsti uz svaku cijenu.

Jesam li

poslao

pretplatu?

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugallj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 **ZAGREB** Telefon 19-85

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjela

I. A. BUKOVE CJEPANICE

kao i sve ostale vrsti gorivog drva
na vagone, hvatove, te rezana i cije-
pana, dobijete najpovoljnije kod

ŠANDORA WEILLERA,
TRNJANSKA CESTA 40 - TELEFON 24-69.

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA
Čuvajte se patvorina! Jedini tvorničari: **Zahtjevajte uvijek samo:**
GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., **ZAGREB**

GIDOL